

Kyrkomötet
Motion 2013:44
av Bertil Murray och Håkan Sunnliden

Folkets röst Guds Röst, en problematisering av demokratifrågan i Svenska kyrkan

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett fördjupat samtal kring de utmaningar som Svenska kyrkan ställs inför när hon som en kristen kyrka ska finna goda former för demokrati och delaktighet.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att till kyrkomötet återkomma med konkreta förslag på en för Svenska kyrkan förändrad beslutsstruktur som bättre kan möta bland annat de utmaningar som motionen tecknar.

Motivering

På revolutionsdagen den 14 juli utropar Svenska dagbladet i sin ledare: "Det behövs mer Gud i kyrkan." Maria Ludvigsson tycks mena att Svenska kyrkan vid skiljandet från staten missade en historisk möjlighet att svara på människors längtan efter Gud.

Med den partipolitiska ordningen blev naturligt nog även politiken kvar. Svenska Kyrkan har exempelvis åsikter om miljö, socialförsäkringar [...], Israels säkerhetspolitik och biståndspolitik. Vill man däremot få veta vad samma kyrka anser om synden och förlåtelsen eller livet efter döden är det svårare.

Hon är inte ensam i sin kritik. Allt fler röster höjs mot dagens val- och beslutssystem i Svenska kyrkan. Man menar att det tillhör en förgången tid och befäster gamla maktpositioner i stället för att frigöra energi och vitalisera kyrkan. De kraftfullaste rösterna för ett bevarande av nuvarande system kommer från Svenska kyrkans egna förtroendevalda. Nästan alla inser dock att åren är räknade för besluts- och maktpapparaten sådan den är utformad i dag. En del av det uppbrott som redan sker från det partipolitiska systemet handlar sannolikt om att förbereda sig för nya och ännu okända förutsättningar.

Oavsett hur man ser på frågan om en önskvärd framtida besluts- och maktsstruktur, borde det finnas ett gemensamt intresse av en bred genomlysning av demokratins förutsättningar och tänkbara utformning i Svenska kyrkan. De olika uppfattningar som finns representerade i kyrkomötet skulle garantera en bredd i ett sådant arbete. Flera frågeställningar skulle i detta sammanhang kräva en fördjupad reflektion, till exempel följande:

Innebörden av demokrati eller folkstyre

1: démos = folket

Vilka som innefattas i "folket" har uppfattats olika genom tiderna. Varken i antikens Grekland eller i moderna demokratier har "folket" innefattat alla.

Formella inskränkningar har skett eller sker beroende på medborgarskap, kön, ålder, juridisk status, förmögenhet eller på andra sätt. I praktiken finns också sociala (klass-) och andra inskränkningar i förutsättningarna för att utöva demokratin. Möjligheten att räknas till "folket" i Svenska kyrkans demokratiska process avgörs bland annat av ålder (barn och ungdomar under 16 år saknar demokratiskt medinflytande) och bostadsort (en grupp tillhöriga till Svenska kyrkan bosatta i annat land likaså).

Hur ser vi som kristen kyrka på detta?

2: krátos = styre

Demokrati kan utövas på skilda sätt, till exempel genom direktdemokrati eller genom representativ demokrati. De båda modellerna har skilda för- och nackdelar och kombineras ofta på något sätt (så dock inte i Svenska kyrkan). Även när styret utövas på ett till formen korrekt sätt kvarstår möjligheten till missbruk när det handlar om innehållet. Varje demokratiskt styrelseskick behöver därför bedömas såväl utifrån form som innehåll. För en kristen kyrka ligger en särskild utmaning i att se till de särskilt utsattas behov, till den nedröstade minoritetens behov och, allra främst, att alla beslut fattas i lyhördhet för Guds vilja. Om de speciella förutsättningarna för kyrklig demokrati, se till exempel Ragnar Persenius i "Nådens budbärare: om den sakramentala folkkyrkan" (s. 218). Motsvarande utmaning finns i allt demokratiskt utövande (vissa värden är ej förhandlingsbara, får ej omintetgöras genom demokratiska beslut) men en alldeles särskild spänning finns inbyggd i utövandet av kyrklig demokrati.

Hur ser vi som kristen kyrka på detta?

Vox populi vox Dei (folkets röst Guds röst)

När Per Götrek som kristen kommunist år 1848 till svenska översätter och publicerar "Det kommunistiska manifestet" ersätter han uttrycket "proletärer i alla länder, förenen eder!" med orden "folkets röst är Guds röst" och griper tillbaka på ett gammalt latinskt talesätt. Han anknyter samtidigt till den ström i den kristna traditionen där härskare störtas och ringa människor upphöjs.

Samtidigt vet vi genom all vår samlade erfarenhet att också massorna/majoriteten kan fara vilse i sitt sökande. Den polske författaren Karol Irzykowski (1873–1944) uttrycker det med orden "När tusen människor säger samma sak är det antingen Guds röst eller en stor dumhet".

Från mänsklighetens samlade vishet kan såväl djupa sanningar som djupa lögnar hämtas. Efter att ha häktats säger aposteln Petrus vid förhöret inför rådet: "Man måste lyda Gud mer än människor." (Apostlagärningarna 5)

Hur ser vi som kristen kyrka på detta?

Makt korrumpierar

Det är en välkänd och sorglig erfarenhet att makt korrumpierar. Det måste därför ställas stora krav på makthavare. Om detta är alla demokrater överens. Jämför till exempel "Den som är väldigt stark måste också vara väldigt snäll." (Astrid Lindgren i *Känner du Pippi Långstrump?*, 1947) Jämför vidare "With great power comes great responsibility." (Stan Lee i *Spiderman*. Ursprungligen dock Voltaire 1694–1778).

För att sätta en gräns för makten (och korruptionen) sker i alla demokratier regelbundna val med möjlighet att pröva hur makten utövas. Ibland också en maximering av antalet gånger man kan väljas till sin post (särskilt efterlängtat där

maktmissbruket är starkt). Trots den extrema risken för maktmissbruk måste makt utövas.

Mot 2013:44

I boken *The man born to be king* av Dorothy L Sayers ställer Simon Petrus frågan till Jesus:

Mästare, om jag förstår dig rätt, finns det ingen väg genom vilken en människa kan vinna makt och inte samtidigt korrumpas. Men om det är så, hur ska då Guds rike kunna återupprättas?

(London 1969 s. 87, egen översättning)

Hur ser vi som kristen kyrka på detta?

Till dessa frågeställningar kan läggas en rad andra. Svenska kyrkan har nu en unik möjlighet att

- ♦ dels i ödmjukhet bidra till ett fördjupat samtal om demokrati och dess förutsättningar (ett värde som aldrig kan tas för givet utan ständigt behöver återerövas),
- ♦ dels, i lyhördhet för Guds tilltal, i öppenhet för morgondagens utmaningar och i kärlek till de maktsvaga, söka nya former för hur makt och inflytande ska utövas i Svenska kyrkan.

Frågorna bör bli föremål för en djup och bred begrundan.

Uppsala den 14 juli 2013

Bertil Murray (FK)

Håkan Sunnliden (FK)